

EL DIMARTS

Així com el Dijous era un dia de festa gran i els balls de tarda i nit eren balls formals, es pot dir que el Dimarts era el dia propi de Carnaval, el dia de la gresca forta. A més a més, aquest era el dia del "Ball de les Dones", una particularitat que ve, com tot el Carnaval, de molt antic. Actualment aquest ball ha estat recuperat des de l'any 1984 i com antany, constitueix un dels elements representatius del nostre Carnaval. Les dones pagaven l'entrada i anaven a treure els homes a ballar, de manera que invertien els rols; a diferència de com es fa ara, les dones no anaven amb la cara tapada i per tant els balladors sabien amb qui ballaven i no cabia el dubte de qui era la balladora. En aquest ambient no era estrany el cas d'algun jove que s'havia passat la nit ballant amb una "noia" que li anava a l'hora; acabat el ball i en voler arrodonir la cosa, se n'adonava que havia passat l'estona amb un home disfressat que es rebotia de riure.

Pel que fa als músics, aquest tema s'arreglà durant molts anys amb l'"organillo" d'en Marsal, un home que amb tota la parsimònia del món anava donant voltes i voltes al manubri mentre que altres es divertien de valent. També era habitual l'orquestra d'en Figueres de Sant Feliu. Cap els últims anys abans d'esclatar la guerra, la colla de Can Japet havia comprat una gramola amb la qual feien el ball aquest dia.

La diada era molt esperada pels més grans que eren els que feien més gresca. Sovintejaven les colles de grans disfressats, algun de cirurgià-barber que, vestit amb la bata blanca, anava empastifant de sabó la cara de tothom que trobava al seu pas i preguntant si necessitaven arrancar-se el queixal o afaitar-se. Hi havia qui, fins i tot, pujava a la petita tribuna que hi havia a Can Morató i deixava anar algun discurs sense cap ni peus i pujat de tò.

El repertori de ball era molt alegre i variat: "mazurques", xotis relliscats, pilé, polques, "mazurques" saltades, xarleston, americanes, polques saltades... i s'aprofitaven per fer els habituals balls de l'escombra, ball robat, ball del barret, etc.

També es ballava un dels balls més tradicionals de Carnaval a molts indrets de Catalunya en el transcurs de la vetllada: el ball del "Tío fresco" del qual en Joan Amades ens fa una magnífica descripció en el seu "Costumari Català":

En molts indrets de la costa de Llevant havia estat costum de la gent de mar ballar el Tío fresco, a la platja i vora de l'aigua. Aquest ball havia estat molt general arreu de casa nostra, però en la regió que hem indicat i entre gent de mar presentava una característica especial i el ballaven diferent que per terra endins. Dos dels ballaires feien de "tío". Es posaven encarats, amb les mans un damunt de l'espatlla de l'altre. Al darrera duien lligat un ninot de paper de manera que restés ben balder, agafat només amb una agulla per la part superior. La resta dels ballaires feien ball rodó en uns llocs, o una llarga rua, tots agafats per la cintura, en d'altres, i mentre voltaven per la vora dels qui duien el ninot, cantaven:

*Jo té l'encendré
el "tío, tío fresco",
jo te l'encendré
el "tío" de paper.*

Els qui feien el paper de "tío" saltaven tan alt com podien, bellugaven vivament la part inferior del cos i se sotragaven a desdir per tal de fer moure com més millor el ninot perquè els companys no poguessin encendre'l. En acabar la colla de cantar la cobla es deturaven i els del ninot responien així:

*No me l'encendràs
el "tío, tío, tío",
no me l'encendràs
el "tío" del detràs.*

En arribar a la darrera nota de la cantarella, sense deixar-se anar feien un salt

En Rodrigo Vergeli, ànima dels Ballets durant anys.

la Selvatana, la Montgrins, la Maravella i la Lira de Sant Celoni.

A Can Morató (abans Can Manel) tenien la sala de ball situada a la planta baixa de l'edifici, on a més hi havia la fonda al costat i al pis de la sala de ball l'estatge social del Casino, primer el "Centro de Amigos El Progreso" i posteriorment el "Porvernir Fanalense" societat que avui encara existeix. L'escala que conduïa al local del Casino havia estat motiu de discòrdia entre aquesta entitat i el jovent que organitzava el Carnaval pel fet que estava situada dins la sala de ball i, al ser descoberta, els socis del Casino podien gaudir del ball sense pagar-ne l'entrada. Aquest fet havia estat la causa, un any, de la divisió del jovent en dues colles, organitzant la part separada la seva festa a Can Japet. Aleshores, el problema continuava per la colla de Can Morató degut a que com que al Casino hi podia anar tothom que fos soci, la colla rival estava sempre assabentada de com anaven els balls, i això, amb la rivalitat que hi havia entre ambdós costats, irritava als de Can Morató. L'escala al final fou tapada.

Per reposar forces hi havia dues fondes també dels mateixos propietaris de la sala de ball: Can Morató i Can Japet. Ambdós locals continuen avui amb aquesta activitat restauradora i d'hostatge que regeixen els seus descendents.

La gentada que hi venien a fer-hi la berenada i el sopar era notable. A Can Japet feien per aquesta diada milers de cargols, plat pel que eren molt conegudes les seves cuineres, regats amb el millor vi del celler que sovint encetaven amb motiu d'aquesta diada.

El ball del Dijous Gras malgrat ésser dins el programa de Carnaval, era un ball —diguem-ne— formal, on es gaudia de la qualitat de les orquestres que l'amenitzaven: era com un ball de Festa Major, tothom de vint-i-un botons per escoltar el concert i no perdre's cap peça dels ballables. La gran afluència de balladors era aprofitada per intercalar-hi rifes per tal de poder fer front a les despeses de la festa.